

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Έκδίδεται από το Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος

Γραφεία : Ζωοδόχου Πηγής 3, Αθήναι — Τηλ. 36 02 130

Συντακτική Έπιτροπή:

Γεώργιος Θ. Καλκάνης, Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, Παναγιώτης Η. Κομνηνός

Υπεύθυνος ύλης:

Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος, Γρηγορίου Κυδωνιών 12, Κ. Πατήσια

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

*Εσωτερικού έτησια . . . . . Δραχμές 100

*Εξωτερικού έτησια . . Δολάρια Η.Π.Α. 10

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κοντά στις ρίζες	Συντάξεως	Σελ.	21
Περιήγηση στην Έλλάδα	Έρρικας Καπάκου	»	42
Δημοσθένης Π. Σταρόγιαννης	Θ. Κ.	»	44
Περασμένα κι άμίμητα	Ρασίνα	»	45
*Απ' τὰ τραγούδια του λαού μας	Συντάξεως	»	46
*Έρχονται οι Γερμανοί	Π. Ματθαίου	»	47
Στ' άλωνι τ' *Αι-Στράτηγου	Π. Χ. Στούμπου	»	49
*Οδοιπορικό	Μετανάστη	»	50
*Η δραστηριότητα του Χορευτικού Συγκροτήματος	*Ηλία Γ. Ματθαίου	»	51
Τὰ χωριά μας ένώνουν τίς προσπάθειες	Γ. Νικολόπουλου	»	53
Διάφορα	Π. Η. Κ.	»	53
*Ερωτήματα και άπαντήσεις	Συντάξεως	»	54
*Αθλητική κίνηση	Δ. Κουντούρη	»	59
Τὰ νέα μας	*Ανταποκριτών	»	60

ΕΞΩΦΥΛΛΟ : Τò Μαθαϊάνικο τής Κουμουστᾶς (Χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκής άρχιτεκτονικής).

Η ΦΑΡΙΣ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' — ΤΕΥΧΟΣ 3ο — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΛΙΟΣ 1980

ΚΟΝΤΑ ΣΤΙΣ ΡΙΖΕΣ

Ἡ Κουμουστά, τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλὰ καὶ στὰ μεταγενέστερα χρόνια, εἶχε ἀναπτύξει ἰδιαίτερα τὴν ξυλοτεχνία. Ὁ σπουδαιότερος, ἂν ὄχι ἴσως ὁ μοναδικὸς, λόγος τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἦταν ἡ ἀνάγκη κατασκευῆς ὀρισμένων ἀντικειμένων καθημερινῆς χρήσεως (βαρέλες, βεδούρες, τσότρες, μαγκούρες, κουτάλια κλπ.). Ἡ πρώτη ὕλη, τὸ κατάλληλο ξύλο, ἦταν σχετικὰ εὐκόλο νὰ ἐξευρεθεῖ στὸ δάσος τοῦ Ταυγέτου, τὸ ὁποῖο, βέβαια, τὰ χρόνια ἐκεῖνα, πού οἱ ἄνθρωποι δὲ διανοοῦνταν νὰ ἐπιδοθοῦν στὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς τοῦ περιβάλλοντος, ἦταν μεγαλύτερο καὶ πλουσιότερο.

Μεταπολεμικά, ἀρχικὰ ἡ τεχνικὴ πρόοδος κατάργησε τὰ ξύλινα αὐτὰ ἀντικείμενα, εἴτε γιατί ἀποδείχτηκαν δύσχρηστα εἴτε γιατί ἦταν δύσκολο νὰ κατασκευαστοῦν πολλὰ μετὰ πρωτόγονα μέσα. Τελευταῖα ὁμως σὲ πολλές περιοχὲς τῆς χώρας, τὰ εἶδη αὐτὰ τῆς λαϊκῆς τέχνης κατασκευάζονται κατὰ ποσότητες καὶ ἀγοράζονται μὲ ζῆλο ἀπὸ ἐντόπιους καὶ ξένους. Ἐχουν ἄλλωστε οἱ σύγχρονοι

λαϊκοὶ τεχνίτες στὴ διάθεσή τους πολλὰ μέσα, πού τοὺς διευκολύνουν στὴ μαζικὴ παραγωγή καὶ στὴν τελειότερη ἐπεξεργασία τοῦ ξύλου.

Νομίζουμε ὅτι καὶ σήμερα ἡ παράδοση τῆς Κουμουστάς μπορεῖ νὰ συνεχιστεῖ στὸ Ξηροκάμπι ἢ, γιατί ὄχι, καὶ στὰ γύρω χωριά. Ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι πού ἔχουν τὶς δυνατότητες, ἐφοδιαζόμενοι μὲ τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα, νὰ προσφέρουν πολλὰ στὴν ἀναβίωση τῆς ξυλοτεχνικῆς, μὲ τὸ ἀζημίωτο φυσικά. Ἐνα μαγαζὶ στὸ Ξηροκάμπι μπορεῖ ν' ἀναλάβει τὴ διάθεση τῶν προϊόντων αὐτῶν. Γι' ἀγοραστὲς, ἂν καὶ δὲν ἔχει ὁ τόπος τὴν ἀπαραίτητη τουριστικὴ ἀνάπτυξη, νομίζουμε πὼς δὲν θὰ ὑπάρξει πρόβλημα. Ὅλοι στὴν περιοχὴ μας, μόνιμοι καὶ παρεπιδημοῦντες, θὰ θελήσουν ν' ἀποκτήσουν κάτι, ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερο, ἡ νοσταλγία τῶν ξενιτεμένων μας θ' αὐξήσει τὴν ζήτηση. Πάντοτε τὰ εἶδη τῆς λαϊκῆς τέχνης ἐντυπωσιάζουν καὶ συγκινοῦν, γιατί εἶναι στενὰ δεμένα μὲ τὶς ρίζες καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς Φυλῆς.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

«...Στὰ Λεβέτσοβα ὅπου διανυκτέρεψα, βρίσκεται σὲ μιὰ βρύση μὲ τρεχούμενο νερὸ ἐντοιχισμένο ἕνα ἀνάγλυφο μὲ τοὺς Διοσκούρους, ἀπὸ γαλαζωπὸ μάρμαρο, ὄχι μεγαλύτερο ἀπὸ ἕνα πόδι καὶ ἀρκετὰ φθαρμένο. Οἱ Διόσκουροι παριστάνονται γυμνοὶ ἔχοντας τὸ στρογγυλὸ κρᾶνος ἢ καπέλλο στὸ κεφάλι, ἀνάμεσά τους δύο ὕδριες, πίσω τους τ' ἄλογά τους καὶ ἀπὸ κάτω ἡ ἐπιγραφή: Diis Castori et Polluci... Τὸ ὑπόλοιπο ἦταν δυσανάγνωστο, διότι ἦταν κολλημένο πάνω ἀσβέστι. ἤθελα νὰ βγάλω τὴν πέτρα, γιὰ νὰ μεταφερθεῖ στὴ Σπάρτη, οἱ χωρικοὶ ὅμως ἔφεραν ἀντιρρήσεις μ' ἕναν ψηλὸ, ποὺ παρόμοιο δὲν μοῦ εἶχε ξανατύχει πουθενὰ σὲ ἀνάλογη περίπτωση. Οἱ μορφὲς αὐτὲς εἶναι τὰ στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ τους καὶ ἡ ἀπουσία τους θὰ τοὺς ἔφερνε δυστυχία. Ἐάν ὅμως ἦταν ἀνάγκη νὰ δώσουν τὴν πέτρα αὐτή, θὰ παρακαλοῦσαν μέχρι ποῦ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ βασιλιάς θὰ τοὺς τὴν ἔδινε πάλι. Πράγματι στὶς Κροκεὲς ἔχουν ἰδιαίτερη λατρεία στοὺς Διοσκούρους καὶ αὐτὸ ἦταν ἐγγύηση, κατὰ τὴ γνώμη μου, γιὰ τὴν προσεκτικὴ διαφύλαξη τοῦ μνημείου αὐτοῦ καὶ δὲν μπορούσα νὰ φορτωθῶ τὴν ἀδικία τὸ νὰ προσβάλλω δηλαδὴ αὐτὸν τὸν παλιὸ σεβασμὸ στοὺς θεοὺς ποῦ ὑπῆρχε.

Ἐπὶ τὰ Λεβέτσοβα ἕνα μονοπάτι ὁ-

δηγεῖ πάνω ἀπὸ ἕνα γόνιμο καὶ κατάφυτο μὲ ρεῖκια λόφο στὸ ἐγκαταλελειμμένο χωριὸ Βίγλα. Στὴ νότια πλευρὰ αὐτοῦ βρίσκεται μιὰ ἐκκλησία καὶ, ὅπως φαίνεται, στὴ θέση ἑνὸς ναοῦ, χτισμένη κατὰ μεγάλο μέρος ἀπὸ ὑπολείμματα αὐτοῦ ἰωνικὰ καὶ δωρικὰ.

Ἐπὶ ἀπὸ κεῖ καβάλλα στ' ἄλογό μου, μέσω τοῦ χωριοῦ Ποταμιὰ καὶ κάτω ἀπὸ ἐλαιῶνες, ἔφθασα ψηλὰ στὸ μοναστήρι τῆς Ζερμπίτσας. Εἶναι χτισμένο ψηλὰ στοὺς πρόποδες τοῦ Ταυγέτου καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι ὑπάρχουν ἀρχαῖα ἐκεῖ. Τὸ μοναστήρι εἶναι γραφικὸ καὶ προσφέρει μιὰ μακριὰ ἐξαίσια θέα. Βρῆκα ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ ἄσχημα δουλεμένα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, μόνο ἕνα ἀνάγλυφο στὸν τοῖχο τῆς ἐκκλησίας. Ἐνας καβαλλάρης πάνω σ' ἕνα ἀνασηκωμένο ἄλογο καὶ πλάι του μιὰ γυναικεία μορφή ὅπως φαίνεται τραβηγμένη ἀπ' τὸν ἴδιο. Μάταια ψάχνει κανεὶς σ' αὐτὰ τὰ μοναστήρια γιὰ βιβλία, χειρόγραφα ἢ ἔγγραφα. Ἐκεῖ ὅπου ἐπέζησαν ἢ διατηρήθηκαν τέτοια κατὰ τὸν μεσαῖωνα, χάθηκαν τὸν τελευταῖο αἰῶνα. Δὲ βρίσκει κανεὶς οὔτε χειρόγραφες σημειώσεις γιὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1770 καὶ ἐάν δὲν ὑπῆρχε ἡ εὐρωπαϊκὴ ἱστοριογραφία, γιὰ νὰ βοηθῆ τὴ μνήμη τῶν Ἑλλήνων, ποῦ στὸ μεταξὺ ἀπέκτησαν ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ τους ἐπανάσταση ἀγανεωμένη αὐτοπεποίθηση, τότε

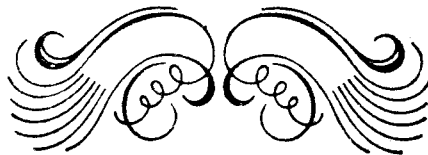
ή γνώση τέτοιων σημαντικῶν γεγονότων θά ἦταν τελείως ξεχασμένη.

Μπροστά ἀπ' τὸ Ξηροκάμπι, ἀκριβῶς στοὺς πρόποδες τοῦ Ταυγέτου καὶ στήν ἐκβολή τῆς ρεματιᾶς, ὑπάρχει μιὰ ἀξιοθέατη γέφυρα πάνω ἀπ' τὴ Ρασίνα (τὸ ποτάμι τῆς Κουμουστᾶς). Ἔχει μιὰ καμάρα, πού εἶναι χτισμένη μὲ μεγάλους τετράγωνους λίθους καὶ βαλμένους πλάγια μὲ τέτοιον τρόπο, ὥστε νὰ φθάνουν ὄλο τὸ πλάτος τῆς γέφυρας. Τὸ ὑπόλοιπο τοῦ χτίσματος εἶναι πολυγωνικό, δηλαδή κυκλόπειο. Ἐὰν δὲν μπορεῖ κανεὶς πραγματικὰ νὰ συμπεριλάβει αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ κτίσματος στήν καθαρὴ ἑλληνικὴ περίοδο —συνήθως ὑπερεκτιμᾶται ἡ ἡλικία της κατὰ πολὺ— τότε θά ἦταν αὐτὸ τὸ μνημεῖο, τὸ ὁποῖο δὲν τὸ ἔχει ἰδεῖ κανένας ταξιδιώτης, ἡ λύση πάνω στήν σπουδαία ἐρώτηση, δηλαδή ὅτι οἱ Ἕλληνες γνώρισαν αὐτὲς τὶ καμάρες καὶ δὲν τὶς μεταχειρίστηκαν σὲ παρόμοια χτίσματα, ὅπου ἦταν καὶ ἡ πραγματικὴ τους θέση.

Ἀπὸ ἐδῶ ἀπλώνονται σχεδὸν ἀτέλειωτοι ἐλαιῶνες κάμποσες ὄρες μακριά, πάλι στοὺς πρόποδες τοῦ Ταυγέτου. Στὶς Ἀμύκλες (Σκλαβοχώρι) δυστυ-

χῶς ἔχει ἰσοπεδωθεῖ κάθε ἀπομεινάρι ἀπὸ παλιούς οἰκισμούς. Μόνον ἡ ἐκκλησία, ὅπως μαρτυροῦν κάτι τεμάχια πού περιέχει ὁ τοῖχος τῆς, φαίνεται ὅτι βρίσκεται στὸν τόπο ὅπου ὑπῆρχε ὁ ἀρχαῖος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνα τοῦ Ἀμυκλαίου. Ἀπὸ τὴν ἀμυκλαϊκὴ ἐπιγραφή τοῦ Fourmont δὲν κατέστη δυνατὸ ποτέ, ἀκόμη καὶ μὲ τὴ μεγαλύτερη προσοχή, νὰ βρεθεῖ ἔστω καὶ τὸ μικρότερο ἀπόσπασμα, δυστυχῶς γι' αὐτοὺς πού δὲν μποροῦσαν ἀπὸ ἐσωτερικὴ ἀντίδραση νὰ πειστοῦν ὅτι τέτοια μνημεῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἦταν ἀπλὲς φαντασιώσεις καὶ μάλιστα σὲ μιὰ ἐποχὴ μὲ αὐτὴ τὴ στάθμη τῶν γνώσεων τῆς ἑλληνικῆς παλαιογραφίας καὶ ἀπὸ ἓναν ἄνδρα σὰν τὸν Fourmont. Ὅποιος ὅμως ἔζησε μερικὰ χρόνια στήν Ἑλλάδα, θά εἶχε ἀσφαλῶς τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ ἰδεῖ πόσες φορὲς ἐξαφανίζονται ἀκόμα καὶ σπουδαιότερα μνημεῖα σὰ ἀσβεστοκάμινα ἢ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νέα χτίσματα, χωρὶς νὰ ἀφήνουν κανένα ἴχνος πίσω τους καὶ ἀκόμη ἡ ἔλλειψη σὲ τέτοιες πέτρες δὲν εἶναι αἰτία γιὰ νὰ ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότητα τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν...».

Ἔρικκα Κωάκου

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Π. ΣΤΑΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

1912. Ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος ἔχει ἀρχίσει. Τὰ χριστιανικὰ κράτη συσπειρωμένα μάχονται ν' ἀνακτήσουν χαμένα ἐδάφη καὶ ν' ἀπωθήσουν τελείως τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο. Οἱ ἑλληνικὲς δυνάμεις μὲ ἀνανεωμένο φρόνημα, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Βενιζέλου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου, ἀπελευθερώνουν τὴ μία μετὰ τὴν ἄλλη τὶς ἑλληνικὲς πόλεις.

Ἄλλ' ἀπρὶν νὰ τελειώσει καλὰ - καλὰ ὁ κοινὸς πόλεμος ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀρχίζει δεύτερος ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Οἱ Βούλγαροι, χολωμένοι ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τους νὰ καταλάβουν καὶ τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν ὁποία διέσωσε καὶ κατασφάλισε ἡ διορατικότητά τοῦ Βενιζέλου καὶ ἡ ἀστραπιαία κίνηση τοῦ Κωνσταντίνου, ἀναγκάζουν Ἕλληνας καὶ Σέρβους νὰ συμπήξουν νέα συμμαχία. Κι οἱ Βούλγαροι χτύπησαν πρῶτοι. Τοὺς Σέρβους στὴ Γευγελῆ καὶ τοὺς Ἕλληνας στὴ Νιγρίτα. Ὁ ἑλληνικὸς ὄμως στρατὸς εἶναι τώρα πῶς ἰσχυρὸς. Μὲ τὴν κτηθεῖσα ἐμπειρία καὶ τὴ στρατολογία νέων ἀπὸ τὰ ἀπελευθερωθέντα ἐδάφη καὶ τὴν ἐθελοντικὴ προσέλευση ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἀναδιοργανώνεται καὶ ἀντεπιτίθεται νικηφόρα.

Ἔνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ Δημοσθένης Σταρογιαννης ἀπὸ τὸ Παλιοχώρι, ἐθελοντῆς, ποῦ, ὑπακούοντας στὴ μυστικὴ φωνὴ τῆς πατρίδας, ἐγκατέλειψε τὴν Ἀ-

μερικὴ καὶ τὰ καλὰ τῆς καὶ ἔτρεξε νὰ ἐνταχθεῖ στὶς μαχόμενες δυνάμεις τοῦ ἔθνους. Παλικάρι, ποῦ μὲ χίλιους κόπους κατάφερε νὰ φτάσει στὴ μακρινὴ Ἀμερικὴ, γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς δικούς του στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια, ἀνταποκρίθηκε ἀμέσως στὸ ἐθνικὸ προσκλητήριον. Δὲ λογάρισε δουλειὰ κι ὑποχρεώσεις καὶ πῆρε τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Σὲ κανένα δὲν εἶπε τίποτα οὔτε στοὺς δικούς του ἔγραψε. Ὁ γέρος, ὁ πατέρας του, εἶχε στηρίξει σ' αὐτὸν τόσες ἐλπίδες. Καὶ πίστευε πὼς ἦταν στὴν Ἀμερικὴ, πὼς δούλευε καὶ πὼς γρήγορα θὰ συνέτρεχε ἀποτελεσματικὰ στὶς ἀνάγκες τῆς οἰκογένειας.

Ἄλλὰ ὁ πόλεμος, πόλεμος! Κι ἐκεῖ σὲ μιὰ ἀνάπαυλα, στὰ χαρακώματα, τυχαίνει νὰ συναντήσῃ τὸν συγχωριανὸ του Χαρίλαο Σταρογιαννη. Κι αὐτὸς ποῦ τὸν νόμιζε στὴν Ἀμερικὴ τὸν παρατήρησε, τοῦ ὑπενθύμισε τὶς ὑποχρεώσεις του, τοῦ παράστησε δύσκολες τὶς οἰκογενειακὲς ἀνάγκες καὶ τοῦ τόνισε τὴν ἀπόγνωση τοῦ πατέρα. Κι ὁ ἐθελοντῆς τὸ πῆρε βαριά. Ἔπεσε σὲ βαθιὰ συλλόγιση κι ὅταν ἀναψε πάλι ἡ φωτιὰ, ρίχτηκε μὲ ὄρμη καὶ πολεμοῦσε ὄρθιος, ἀψηφώντας τὸν κίνδυνο. Μάταια τοῦ φώναζαν οἱ συμπολεμιστῆς του νὰ καλυφτεῖ. Ἔτσι τὸν βρῆκε ἡ σφαῖρα κι ἔπεσε νεκρὸς στὰ μέσα Ἰουλίου τοῦ 1913 στὴν Τζουμαγιά, 60 χιλιόμετρα μέσα

Περασμένα κι άμύητα

Κάπου κεϊ στό 1920, ξηροκαμπίτισσα μάνα, φωνάζει τούς δυό της κανακάρηδες, ό μεγάλος έφτάχρονος και έξάχρονος ό μικρότερος, και δίνοντας μιá δεκάρα στό μεγαλύτερό του λέει νά πάρει και τόν άδερφό του νά πώνε στόν «Κάτσο» νά τούς κουρέψει.

Ήταν ό «Κάτσος» ό μπαρμπα-Λιάς ό Κατσάκος με τή φουστανελλίτσα του καφετζής και κουρέας και δέν διακρινόταν για τήν καθαριότητά του ως καφετζής.

Για τήν τελευταία αυτή του ιδιότητα μου είχε διηγηθεί ό μακαρίτης Νικ. Ψιλάκος, συνταξιούχος δάσκαλος και πρόεδρος τής Κοινότητας στα 1936 - 39, ότι, όταν έγινε δάσκαλος στό χωριό μας, έκατσε στό καφενείο - κουρείο του Κάτσου και παράγγειλε καφέ. Όταν του τόν πήγαινε, έπεσε μιá μύιγα, πού προσπαθούσε νά γλυτώσει κολυμπώντας χωρίς νά τήν προσέξει ό μπαρμπα-Λιάς,

---

στό βουλγαρικό έδαφος, δυό - τρείς μέρες πριν τελειώσει ό πόλεμος.

Ένα κιτρινισμένο σήμερα έγγραφο, πού σώζεται, μιλάει για τήν παλικαριά και τή θυσία του. Και μεις τόν θυμηθήκαμε, για νά τόν τιμήσουμε και νά συστήσουμε νά στηθεί στό χωριό του, τό Παλιοχώρι, κάπου, μιá πλάκα, για νά μη λησμονηθεί ή προσφορά του και γιατί σωστό είναι: «άνδρων άγαθών έργω γενομένων έργω δηλοϋσθαι τας τιμάς».

Θ. Κ.

άφησε τόν καφέ στό τραπέζι και γύρισε νά φύγει.

Σάν είδε τήν μύιγα ό Ψιλάκος του είπε :

— Τι είναι αυτό, μπαρμπα-Λιά; Δείχνοντάς του τή μύιγα.

Και ό άμύητος μπαρμπα-Λιάς, χωρίς δισταγμό χώνει τό δάχτυλό του στό φλυτζάνι, γραπώνει τή μύιγα, τήν πετάει και σκουπίζοντας τό δάχτυλό του στη βρώμμη πετσέτα πού είχε στόν ώμο του του λέει:

—Πιές τον τώρα, δάσκαλε.

Σ' αυτόν λοιπόν τόν Κάτσο έστειλε, ή μάνα τής ιστορίας μας τά παιδιά της, νά τά κουρέψει με τήν «φιλή», για νά άργουν νά μεγαλώσουν τά μαλλιά και νά γίνεται έτσι οίκονομία.

Ο μεγάλος όμως, πού του έδωσε τή δεκάρα, άντιδρά —ίσως από έγωισμό—, άρνιέται νά πάει με μιá δεκάρα για δυό κουρέματα και ζητάει από τή μάνα του δυό δεκάρες νά δώσει στόν κουρέα για τά δυό κουρέματα. Και ή μακαρίτισσα θεια Νικόλαινα θυμωμένα του άπαντάει:

—Τι λές ρέ, ό Σπύρος (έπρόκειτο για γειτονόπουλο), πού έχει διπλή κεφαλα από σένα, πληρώνει μιá πεντάρα και έσύ μου θέλεις νά πληρώσεις δεκάρα; τσακίσου νά πάτε νά κουρευτείτε.

Τά τότε, μικρά άδέλφια τής ιστορίας μας κυκλοφοροϋν ανάμεσά μας έχοντας τήν άνάλογη ήλικία. Τό άνέκδοτο τής μάνας τους μου τό διηγήθηκε πρόσφατα ό τότε έξάχρονος.

Ραΐνας

Ὁ Γιάννος

Πέντε χιλιάδες πρόβατα καὶ τρεῖς χιλιάδες γίδια
ἐννιά ἀδελφοὶ τὰ βόσκανε σ' ἓνα πλατὺ λειβάδι.
Οἱ πέντε πᾶνε γιὰ κλεψιά κι οἱ τρεῖς γιὰ μαῦρα μάτια·
κι ἔμειν' ὁ Γιάννος μοναχὸς μὲ ὄλο τὸ κοπάδι.
Κι ἡ μάνα του τοῦ μίλησε κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :
— Βόσκα τα, Γιάννο, βόσκα τα τὰ γιδοπρόβατά σου,
σὲ μονοδέντρι μὴ σταθεῖς, σὲ πεῦκο μὴ σταλίσεις
καὶ σὲ νεραϊδοκότρωνο τσαφάρι νὰ μὴν παίξεις.
Θὲ νὰ 'βγῆι ἡ Λάμια τοῦ γιαλοῦ κι ἡ Λάμια τοῦ πελάου.
Κι ὁ Γιάννος δὲν ἀγροίκησε τῆς μάνας του τὰ λόγια.
Σὲ μονοδέντρι στάθηκε, σὲ πεῦκο καὶ σταλίζει
καὶ σὲ νεραϊδοκότρωνο τσαφάρι πάει καὶ παίξει.
Καὶ βγῆκ' ἡ Λάμια τοῦ γιαλοῦ κι ἡ Λάμια τοῦ πελάου
— Παίξε το, Γιάννο, παίξε το, παίξε το τὸ τσαφάρι·
κι ἂν ἀποστάσεις παίζοντας, Γιάννο, θὰ σὲ φάω
κι ἂν ἀποστάσω χορεύοντας γυναῖκα νὰ μέ πάρεις.
Τρία μερόνυχτα βαρεῖ ὁ Γιάννος τὸ τσαφάρι.
Ρέψανε τὰ χεράκια του στοῦ τσαφαριοῦ τίς τρύπες,
σαπίσαν τὰ χειλάκια του στοῦ τσαφαριοῦ τὸ στόμα.
Τότε ὁ Γιάννος μίλησε, τότε ὁ Γιάννος λέει :
— Τὶ ἔπαθα ποὺ παράκουσα τῆς μάνας μου τὰ λόγια.

Ἡ Ἀράχωβα

Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε ἀπὸ τὸν Ἅγιο Πέτρο·
στοὺς φονεμένους κάθεται καὶ τὸ Μυστρά ἀγναντεύει.
Κι ὁ στρατηγὸς ἐπέρασε στὸ ἄλογο καβάλλα.
καὶ τ' ἄλογο κοντοκρατεῖ καὶ τοῦ Σωτήρη λέει :
— Μὴν εἶν' μακριὰ ἡ Ἀράχωβα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Πέτρο ;
— Τρεῖς ὥρες εἶναι, στρατηγέ, καὶ γρήγορα θὰ πᾶτε.
Πέντε πολέμοι γίνονται ἀπ' τὸ πρωὶ στὸ βράδυ.
Βασιλοπούλα ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ πανεθύρι.
— Πάψτε, παιδιά, τὸν πόλεμο, πάψτε καὶ τὸ ντουφέκι,
νὰ κατακάτσω ὁ κορνιαχτός, νὰ μετρηθεῖ τ' ἀσκέρι.
Μετρᾶν οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φορές καὶ λείπουν τρεῖς χιλιάδες,
μετριοῦνται τὰ Ἑλληνόπουλα καὶ λείπουν τρεῖς λεβέντες.

Έρχονται οι Γερμανοί

Ήταν αρχές του Μάη του 1941. Ή άνοιξη ήταν στην πιό γλυκιά της ώρα. Το χωριό μας όμως είχε τα κακά του χάλια. Οί Ξηροκαμπίτες περίλυποι, σκιαγμένοι, γεμάτοι αγωνία και άμηχανία. Τ' αεροπλάνα των Γερμανών με τους καθημερινούς βομβαρδισμούς της γύρω περιοχής, με σφυρίγματα των σειρήνων τους και την επικείμενη εισβολή τους στο χωριό είχαν τρομοκρατήσει τους κατοίκους. Δεν ξέραν τι να κάνουν. Άλλοι έτρεχαν στις κοντινές σπηλιές του Άνακόλου, άλλοι στις ρεματιές, άλλοι, και πρό παντός οί γυναίκες, τραβούσαν για την Κουμουστά, παίρνοντας ό,τι μπορούσαν μαζί τους.

Έρχονται οί Γερμανοί!! Πώς θα φερθούν στον κόσμο; Πώς θα φερθούν στις κοπέλλες; Και να πού τα πρώτα γερμανικά στρατιωτικά αυτοκίνητα μπήκαν στο χωριό, ενώ άλλα πεζοπόρα γερμανικά στρατιωτικά άποσπάσματα κατέβαιναν από την Κουμουστά, αφού πέρασαν με τα πόδια τον Ταύγετο, έρχόμενα από την Καλαμάτα. Έτσι οί καταφυγόντες στην Κουμουστά είδαν γρηγορότερα τους Γερμανούς από μās, πού είχαμε μείνει στο χωριό.

Στην πλατεία του χωριού μας καλωσόρισε τους Γερμανούς προσφέροντάς τους άνθοδέσμη ό τότε πρόεδρος της Κοινότητας γέρον Ν. Ψιλάκος. Άμέσως οί Γερμανοί άπλώθηκαν στα καταστήματα και αγοράζαν διάφορα πράγματα κυρίως ποτά, κονσέρβες και κάθε τι πού μπορούσε να σταλεί στην Γερμανία. Πλήρωναν με γερμανικά «μάρκα κατοχής», όπως έγραφαν τα χαρτονομίσματα αυτά, πού φυσικά δεν άξιζαν τίποτα, γιατί δεν μπορούσες με αυτά να άναπληρώσεις αυτά πού σου έπαιρναν.

Σε λίγο πήγαν στο σχολικό μέγαρο, όπου έκρατούντο περι τους 150 Ίταλοι, αιχμάλωτοι από τον στρατό της Άλβανίας. Οί αιχμάλωτοι τους ύποδέχθηκαν με χειροκροτήματα και φωνές. Τους παρέταξαν έξω. Έζήτησαν από τους φύλακες, Έλληνες στρατιώτες, να παραδώσουν τα όπλα και να σχηματίσουν μ' αυτά μία πυραμίδα. Τα καημένα τα στρατιωτάκια τρομοκρατημένα κατέθεταν τον όπλισμό τους. Ένας - δυό στρατιώτες δίστασαν και έβράδυναν. Τους έμπηξαν τις φωνές και τους άπειλησαν, όποτε κι αυτοί τα παρέδωσαν. Πάνω στη σύγχυση αυτή κάνα - δυό όπλα άφηρέθησαν

ἀπὸ τοὺς Ξηροκαμπίτες, πὸν, ὅπως μά-
θαμε ἀργότερα, διοχετεύτηκαν στὴν
ἀντίσταση.

Προσωπικὰ ἐγὼ γνωρίζοντας κάπως
τοὺς Γερμανούς, εἶπα σὲ κάποιον ἀξιο-
ματικὸ Γερμανό, πὸν τὰ μιλοῦσε κάπως
σὰν κι ἐμένα, νὰ μὴ τοὺς ἀφήσουν ἐλεύ-
θερους τοὺς Ἴταλούς στὸ χωριό, γιατί,
ἴσως, συμβοῦν ἐπεισόδια. Πράγματι τοὺς
ἐπέβαλαν κάποιον περιορισμὸ καὶ μετὰ
ἔφεραν αὐτοκίνητα στρατιωτικὰ καὶ τοὺς
ἐσήκωσαν ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐπιβλήθηκε
περιορισμὸς στὴν κυκλοφορία τῶν πο-
λιτῶν, εὐθὺς μετὰ τὸ ἡλιοπέσιμο καὶ τὸ
χωριὸ ὅλο βυθίστηκε στὸ πένθος.

Τὴν ἐπομένη ὁ τραυματίας Βενιζέλος
Καρκαμπάσης, πὸν εἶχε ὀρισθεῖ ὑπεύ-
θυνος γιὰ τὴν τροφοδοσία τῶν αἰχμα-
λώτων, μοῦ ἐζήτησε —σὰν διερμηνέας
πὸν ἤμουν— νὰ εἰπῶ στὸ γερμανὸ διοι-
κητὴ τοῦ χωριοῦ μας, πὸν εἶχε τὰ γρα-

φεῖα τοῦ στὴν τότε οἰκία Εὐαγγέλου
Σταυράκου, ὅτι στὸν φοῦρνο τοῦ χωριοῦ
ὑπῆρχαν ἐτοιμες κουραμάνες γιὰ τοὺς
αἰχμαλώτους. Αὐτὸς μᾶς ἔδωσε ἕναν γερ-
μανὸ ἀξιωματικὸ καὶ δυὸ στρατιῶτες νὰ
παραδώσουμε τὰ ψωμιά. Πράγματι πῆ-
γαμε στὸ φοῦρνο καὶ ὁ ἀξιωματικὸς ἄρ-
χισε νὰ μετράει τίς κουραμάνες ἀν-
τισταίν... κλπ., ἐνῶ ὁ Βενιζέλος σὲ κάθε
τοῦ ἀρίθμηση τοὺς διαβολόστελνε. Τοῦ
εἶπαμε νὰ ἀφήσει μερικὰ ψωμιά γιὰ τὰ
φτωχὰ παιδιά. Ἄφησε 5 - 6. Μετὰ τὰ
λογάριασε καὶ μὲ τὰ συνηθισμένα ...ἄ-
χρηστα μάρκα κατοχῆς, πλήρωσε τὸν
Β. Καρκαμπάση. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐδώ-
σαμε στὸν ἔρανο ὑπὲρ τῶν ἀπόρων παι-
διῶν, πὸν εἶχε ἀναλάβει ὁ μακαρίτης
Παναγῆς Σκουριώτης.

Σὲ λίγο ἄρχισαν οἱ ἐλλείψεις, ἡ πείνα
καὶ οἱ γνωστὲς συμφορὲς...

Παναγιώτης Ματθαῖος

**Ἡ ἀγάπη μὲ τὴν ὁποία ὑποδέχονται οἱ ἀναγνώστες μας τὴν
ἐκδοση τοῦ Περιοδικοῦ μᾶς ὑποχρεώνει νὰ ἐκφράσουμε γιὰ
μιὰ ἀκόμη φορὰ τίς εὐχαριστίες μας καὶ νὰ δηλώσουμε ὅτι
ὁ σκοπὸς μας νὰ ὑπηρετήσουμε τίς ἀνάγκες τοῦ τόπου πα-
ραμένῃ ἀναλλοίωτος, ἔξω ἀπὸ κάθε ἄλλη σκοπιμότητα.**

**Περιμένουμε πάντοτε τὴ συνεργασία σας, τίς παρατη-
ρήσεις σας, τὴν ἐνίσχυσή σας.**

Στ' άλώνι τ' 'Αι-Στράτηγου

Θέρος, τρύγος πόλεμος, πού λέει ο λαός. 'Αλλά εκείνο πού καταλαβαίναμε εμείς στην Κουμουστά ήταν ο θέρος και τ' άλόνισμα. 'Όλα τ' άλώνια με σωφωμένες τις σκουλίδες, ψηλές θεμωνιές. Μά 'κείνο πού συγκέντρωνε πάνω από τη μιση σπορά του χωριού ήταν τ' 'Αι-Στράτηγου. Κι έφερναν τὰ γεννήματα άφρες μακριά. 'Η θειά - Ποτού, ή Κονιδαινα, μάς μολόγαε, παλιά τὸ κουβάλαε από τις Σκάφες. «Θέλεις θέριζε και δένε, θέλεις δένε και κουβάλα» και χειρότερα δηλαδή. Κόπος μεγάλος τὸ κουβάλημα για τούς Κουμουσιώτες, γιατί τὰ ψωμοχώραφα είναι μακριά άπ' τὸ χωριό. Τ' άλώνι στὸν 'Αι-Στράτηγο προτιμώτανε, γιατί 'ήτανε άερικό. 'Όσο νά πέσει ὁ ήλιος εΐχενε άνεβάτη και κατεβάτη άποβραδís. 'Ητανε και στὸ χωριό κοντά. Πηγαίναμε τὰ παιδιά, τὰ μικροτσούβαλα, και κάναμε ὅλα δουλειές. Μικρή βοήθεια μεγάλη σωτηρία. 'Ένα θά πηγαινε για κρύο νερό, άλλο θ' άρπαζε τὸ δεκριάني, τὸ καμουτσι ή τήν άγκαθόσκουπα. Κάποιο θά πάταε τ' άχερα στὰ χαράρια, και άλλο θά κούναε ὄρα τὸ μικρό, πὸν κρεμιότανε με τή νάκα στη μεγάλη έλιά, πὸν 'ναι δίπλα στ' άλώνι. Ποιὸς άπ' ὄσους έχουμε γεννηθεΐ κει πανου δέν έχει κοιμηθεΐ κρεμασμένος στὸν ίσκιο της. Και μάς τρυπιαζαν: τὸ νοῦ σας, γιατί τὸ παιδι μυρίζει γάλα, μη μάς τὸ φάει κανένα φίδι. Ναί, τὸ παιδι έχει μιὰ μυρουδιά, μιὰ ξυνιλίτσα, ένα άρωμα, πὸν δέν ύπάρχει στὸν κόσμο. Εΐναι άπ' τὸ γάλα τής μάνας του.

'Όταν ζέσταινε ὁ ήλιος και ξελουρώνανε τ' άστάχια, ζεύανε τὰ μουλάρια και άρχιζε κείνο τὸ ὄπα-ὄπα. Χτυπάγανε και τὰ κουδούνια και νόμιζες πὸς γέρνανε κατὰ τὸ Βαρίλο και άλλοτε πὸς θά ξαγνάντιζαν στην Καμάρα. Σε λίγο φτάνανε και οί γέροι, πὸν ξέρανε άπό άλώνια καλά. 'Απόκοντα και οί γριές με τις σκουπες. Δέν άφηναν σπυρι νά χαθεΐ. Εΐχανε μπροστὰ χειμώνα και οί φαμελιές μεγάλες. 'Αλλη κοπάναγε τὰ σκύβαλα και τ' άτριφτα άστάχια και άλλη τὰ λίχνιζε με τὸ κόσκινο. Και στη μεγάλη έλιά κρέμονταν τὰ σακκούλια με τὸ ψωμί, ή βαρέλα με τὸ νερό δίπλα. 'Εκει θά πάει ὁ άλωνιάτης νά πάρει μιὰ άνάσσα και μιὰ μπουκιά. 'Εκει θά ξαποστάσουν και οί γυναΐκες πὸν κοπανάνε τις σίκαλες, δέκα μέτρα παραπάνου άπ' τ' άλώνι, εκεί πὸν 'ήτανε παλιά έκκλησιά. 'Εκει θά πεταχτεΐ και ή μικρομάνα νά βυζάζει τὸ παιδι της, για νά ξετυλίξει και νά τὸ τυλίξει. Και καθόταν καταγής, ίσιωνε τὰ πόδια της και όταν 'ήταν παρατριμμένο τὸ 'βαζε δικὸ της γιατρικό. Δέν ήξερε άπό ποῦδρες και τέτοια. Εΐχενε κάψει καθαρό μάλλινο ρούχο και τὸ κάρβουνο του τὸ 'κανε σκόνη· τήν έβαζε στὸ μαντήλι της και τήν εΐχενε πάντα μαζί της.

Δυὸ μήνες κρατάγανε οί δουλειές αυτές. Δυὸ μήνες φωνές, κουδούνια και τραγούδια στην εὐλογημένη Κουμουστά... μιὰ φορά και έναν καιρό...

Παναγιώτης Χ. Στοῦμπος

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ

Ήμουν δυόμιση χρονῶ, θυμᾶμαι καὶ τὴν τοποθεσίᾳ στὸ χωριὸ ποὺ ἔπαιζα μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ. Φόραγα παπούτσια ἀσπρόμαυρα, βαφτιστικὰ τοῦ νονοῦ μου. Ἄλλιῶς, ποῦ νὰ βρεθοῦν παπούτσια, τότε, τὸ 1917.

Ζούσαμε ψηλὰ στὸ χωριὸ μὲ τὰ ἔθιμα τῆς παλαιᾶς ζωῆς κάνοντας τὶς δουλειῆς ἐκεῖνες, ποὺ ἔκανε ὅλος ὁ κόσμος νὰ τὰ βγάλει πέρα. Πάντως ὑπῆρχε ἀγάπη καὶ προπαντὸς ὑγεία. Ἦθελα πολὺ νὰ μάθω γράμματα καὶ θυμᾶμαι πὼς τὰ βιβλία ποὺ μᾶς ἔδινε ὁ δάσκαλος εἶχαν μιὰ μυρουδιά ποὺ μ' ἄρесе πολὺ. Τὸ ἔχα βουλή νὰ γίνω καλὸς μαθητῆς καὶ πῆγαινα καλά. Ἡ ζωὴ ὁμως στὸν κάμπο μοῦ φαινότανε καλύτερη. Μιά φορά, πρὶν πάω σχολεῖο, ποὺ φύσαε ἀέρας δυνατὸς καὶ τὸ χιόνι ἔπεφτε, εἶπα στὴ συχωρεμένη τῆ μάνα μου ὅτι δὲν τὸ ἔκαναν καλά κι ἔχτισαν τὸ σπίτι στὸ βουνὸ κι εἶπα νὰ τὸ δέσω μὲ τὶς καναβιῆς τοῦ μουλαριοῦ καὶ νὰ τὸ κατεβάσω κάτω. Κάποτε - κάποτε μᾶς ἔστελνε ὁ δάσκαλος στὸν κάμπο ν' ἀγοράσουμε τετράδια καὶ μολύβια. Πηγαίναμε στὰ μαγαζιά καὶ στεκόμαστε ντροπαλά, λόγῳ ποὺ τὰ δικά μας ροῦχα ἦτανε διαφορετικὰ καὶ μπαλωμένα. Ἡ ζωὴ πάντως συνεχιζότανε μὲ ὄρεξη γιὰ γράμματα καὶ παιγνίδια, ὅλες τὶς ἐποχές. Μιά φορά παίζαμε κουτσοκαλόγερο πάνω στὸν πάγο, ποὺ ἦταν χαρακωμένος ἀπὸ πρὶν, ξυπόλητοι.

Στὴν Τετάρτη τοῦ Δημοτικοῦ ὁ πατέρας μου μὲ κράτησε νὰ βόσκω τὰ πρό-

βατα, ἀλλὰ τὴν ἄλλη μέρα ποὺ μ' ἐπίασε καὶ τὸ χαλάζι, τὸ ἔσκασα καὶ πῆγα ξανά στὸ σχολεῖο κι ἔτσι ἔβγαλα καὶ τὴν Πέμπτη. Τὴν ἄλλη χρονιά δὲν μπόρεσα νὰ συνεχίσω. Εἶχαμε μεγάλες ἀνάγκες κι ὁ πατέρας μου, Θεὸς σχωρέσ' τον, ἐπέμενε. Πῆγα λοιπὸν κοντὰ του στὴ στάνη. Ὅσο μεγάλωνα, προσπαθοῦσα νὰ φαίνομαι χρήσιμος καὶ νὰ δουλεύω σωστὰ καὶ τίμια. Ἄκουγα μὲ προσοχὴ τὶς ὀρμήνειες τῶν γερόντων κι ἀκολουθοῦσα τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Πέρασ' ὁ καιρὸς κι ἦρθ' ἡ στιγμή νὰ πάω στρατιώτης. Ἦμουν περὶ φανός γι' αὐτό. Ὑπηρετήσα δυὸ χρόνια κοντὰ στὰ βουλγαρικὰ σύνορα. Πρὶν ἀπολυθῶ, εἶδα ἓνα ὄνειρο πὼς ἔβוסκα τάχατες 750 κεφάλια πρόβατα. Τὸ εἶπα τὸ πρῶι στοὺς φαντάρους καὶ μὲ κοροῖδεύανε. Ἀλλὰ σὲ λίγο ἦρθε ὁ ταχυδρόμος καὶ μοῦ ἔφερε ἐπιταγὴ ἀπ' τὸν πατέρα μου μὲ 750 δραχμές. Ἀπολύθηκα στὶς 15 Αὐγούστου 1940, ἀνήμερα στῆς Παναγιᾶς τῆ χάρη. Ἔμαθα στὸ δρόμο τὸ τορπιλλισμὸ τῆς Ἑλλῆς μας καὶ ἔβαλα κακὸ στὸ νοῦ μου. Ἐφτασα στὸ σπίτι καὶ μὲ δεχτήκανε μὲ χαρὲς οἱ δικοί μου. Ὁ σκύλος μου, ἂν καὶ μὲ τὰ στατιωτικὰ ἐγώ, μὲ γνώρισε καὶ πῆδαγε. Σὲ δυόμιση μῆνες ὁμως ξανά στρατιώτης. «Μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη», ποὺ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι φεύγαμε. Κι ὁ κόσμος φώναζε: Καὶ μὲ τὴ νίκη. Ἐφτασα, κάνοντας τὸ χρέος μου, ὡς τὴν τελευταία κορυφὴ τοῦ βουνοῦ Μάλισπάτ, ἀπέναντι στὸ Τεπελένι. Στὸ μεταξὺ τραυ-

Ἡ δραστηριότητα τοῦ χορευτικοῦ συγκροτήματος

Τεράστια ἐπιτυχία σημείωσαν, οἱ παραστάσεις τοῦ χορευτικοῦ συγκροτήματος τοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Κέντρου Ξηροκαμπίου, κατὰ τὴν περίοδο πὸν μᾶς πέρασε. Συγκεκριμένα τοὺς τελευταίους μῆνες, ὁ 20μελής χορευτικὸς ὄμιλος τοῦ Ἐπιμορφωτικοῦ Κέντρου, ἀποτελούμενος κυρίως ἀπὸ μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν δύο πρώτων τάξεων τοῦ Λυκείου Ξηροκαμπίου, ἔδωσε τὶς ἐξῆς χορευτικὲς παραστάσεις :

Τὴν Κυριακὴ τῶν Ἀπόκρεω, στὴν κεντρικὴ πλατεία Ξηροκαμπίου, παρουσίασε ἓνα πλούσιο γιορταστικὸ πρόγραμμα, μὲ ἀποκριάτικους χορούς, ὠραῖες κωμικὲς σκηνὲς καὶ τραγούδια, δίνοντας ἔτσι ἓνα ἄλλο χρῶμα στὸ χωριό μας ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ γεμίζοντας εὐχαρίστηση αὐτοὺς πὸν τὸ παρακολούθησαν. Τὴ Δευτέρα 17 Μαρτίου, στὰ πλαίσια τῶν γιορταστικῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὴν ἐπανάσταση στὴ Μάνη, παρουσίασε στὴν Ἀρεόπολη ἓνα εἰδικὰ ἐτοιμασμένο πρόγραμμα μὲ δημοτικὸς χορούς, ἐντυπωσιάζοντας τοὺς παρευρισκομένους. Ἀλλὰ τὸ ἀποκορύ-

φωμα τῆς ἐπιτυχίας του γνώρισε τὸ χορευτικὸ συγκρότημα, τὸ κυριακάτικο πρωινὸ τῆς 23ης τοῦ Μάρτη στὴ Σπάρτη, ὅπου στὸ κατάμεστο ἀπὸ θεατὲς κινηματογράφου ΦΑΡΟ, παρουσίασε ἓνα πρόγραμμα 38 χορῶν ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, πὸν χορεύτηκε ἀπὸ τὰ παιδιά μὲ ὄχτῶ διαφορετικὲς ἐνδυμασίες (ὅπως τῶν Ψαρῶν, τῆς Κέρκυρας, τῆς Μακεδονίας, τοῦ Μοριά κλπ.).

Καθ' ὅλην τὴ διάρκεια τοῦ προγράμματος οἱ θεατὲς χειροκροτοῦσαν τὰ παιδιά μὲ πολλὴ θέρμη καὶ ἐνθουσιασμὸ καὶ αὐτὰ βέβαια καμάρωναν εὐτυχισμένα, γιὰτὶ ἔβλεπαν τοὺς πολύμηρους κόπους τοὺς νὰ καρποφοροῦν. Τὴν ἐπόμενὴ ἡμέρα τὸ ἀπόγευμα στὴν πλατεία τῶν Κροκεῶν, τὸ χορευτικὸ συγκρότημα, παρὰ τὶς ἐλλείψεις του, παρουσίασε μὲ ἐπιτυχία τὸ ἴδιο πρόγραμμα, κερδίζοντας ἔτσι τὴ συμπάθεια καὶ τὸ θαυμασμὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ. Στὶς 25 Μαρτίου τὸ ἀπόγευμα, βέβαια, στὴ κεντρικὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ μας, τὰ παιδιά παρουσίασαν στὸ δικό τους περιβάλλον τὸ πρόγραμμά τους καὶ κατα-

ματίστηκα καὶ μὲ φέρανε πίσω. Ἔμεινα καιρὸ στὸ νοσοκομεῖο Λουτρακίου.

Ἀλλὰ ὡς σταματήσω. Μετὰ οἱ Γερμανοί, ἡ Κατοχὴ, τὸ ἀλληλοφάγωμα, ἡ ξενιτεία, ἡ πολλὴ δουλειὰ κι ἡ προκοπὴ τῆς οἰκογένειας.

Καὶ τώρα στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κόσμου, στὸ Τορόντο, κάθομαι ὄφρες καὶ τὰ φέρ-

νω ὄλα στὸ νοῦ μου καὶ μοῦ βαραίνουν τὴν καρδιά. Κι εἶναι φορὲς πὸν συλλογιέμαι καὶ λέω: Τὶ θέλω γώ, ξένος, σ' ἓναν τέτοιο κόσμον πὸν οὔτε τὸν καταλαβαίνω οὔτε μὲ καταλαβαίνει. Μόνη παρηγοριὰ ὁ γυρισμὸς, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, στὴν πατρίδα.

Μετανάστης

χειροκροτήθηκαν, αφού χόρεψαν με άνεση και πολύ κέφι μπροστά σέ δικούς. Κατόπιν έπακολούθησε χορός για τούς θεατές του προγράμματος. Αργότερα, και συγκεκριμένα στις 4 του Μάη, τó χορευτικό συγκρότημα χόρεψε στην αίθουσα του Έργατικού Κέντρου τών Μολάων, όπου, παρά τις αντίξοες συνθήκες (λόγω βασικά ανεπάρκειας τής εξέδρας), ή παράστασή του πέτυχε απόλυτα. Μετά από αυτό, απλώθηκε τόσο πολύ ή φήμη του συγκροτήματος, ώστε τó Λύκειο Έλληνίδων Καλαμάτας προσκάλεσε τó συγκρότημα, νά χορέψει στις 7 Ιουνίου τó βράδυ στο πάρκο τής πόλεως, στα πλαίσια τής Άνθοκομικής Έκθέσεως που γίνεται εκεί. Έτσι και κατά την πρώτη έξοδό του από τó νομό Λακωνίας, τó χορευτικό συγκρότημα του Ε.Κ. πέτυχε απόλυτα στην άποστολή του. Οί βασικότεροι συντελεστές όλων αυτών έ-

πιτυχιών του συγκροτήματος ήταν α) τά παιδιά που μόχθησαν πάρα πολύ τή χρονιά που μās πέρασε τόσο στις πρόβες, όσο και στην κατασκευή τών κοστουμιών, και β) ό καθηγητής Φυσικής Άγωγής του Λυκείου Ξηροκαμπίου κ. Σταύρος Σηλιακός, ό οποίος εκτός από τήν διδασκαλία τών χορών, φρόντισε τά κοστούμια, τή μουσική και τις χορογραφίες, κάτι όπωσδήποτε πολύ κουραστικό. Θετική ήταν και ή προσφορά σ' αυτό τόν τομέα τής γυναίκας του προαναφερθέντος, καθηγήτριας Φυσικής Άγωγής Κας Ζαχαρούλας Μπογέα. Άξιο παρατηρήσεως είναι ότι, σέ όλες τις παραστάσεις, τó κοινό ήταν ενημερωμένο για όλα όσα έβλεπε, από τά ειδικά τυπωμένα προγράμματα και κατατοπιστικά φυλλάδια, που μοιράζονταν, πριν από κάθε παράσταση.

Ήλιος Γ. Μαθαίος

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

1. Έχε κόρη τó μυαλό σου, νά 'ρθει και τó ριζικό σου.
2. Ή νύφη όντας γεννηθεί τής πεθεράς θα μοιάσει.
3. Όπου πηδάει ή γίδα, πηδάει κι ή κατσικάδα.
4. Χορτάρια του καλοκαιριού, μαρούλια του χειμώνα.
5. Τής άδικιάς τó γέννημα σέ ποντισμένο μύλο.
6. Άλλα λέει τó κόσκινο και άλλα ή κρισάρα.

Τὰ χωριά μας ἐνώνουν τὶς προσπάθειές τους

Μιά ἱστορική γενική συνέλευση τοῦ Ἐλαιουργικοῦ Συνεταιρισμοῦ Ἀνωγείων ἐγίνε τὴν 1η Ἰουνίου στὰ Ἀνώγεια. Σ' αὐτὴν γιὰ πρώτη φορὰ παρίσταντο ἀντιπρόσωποι ἄλλων 4 χωριῶν (Παλαιοπαναγιᾶς, Καλυβίων Σοχᾶς, Ἀμυκλῶν καὶ Τραπεζοντῆς) καὶ πάλι γιὰ πρώτη φορὰ ἐλήφθη κοινὴ ἀπόφαση ἀνάμεσα στὰ Ἀνώγεια, Παλαιοπαναγιᾶ καὶ Καλύβια Σοχᾶς.

Συγκεκριμένοι σκοποὶ τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἦταν:

α) Προοπτικὴ τοῦ ἐλαιολάδου μετὰ τὴν ἐνταξὴ στὴν ΕΟΚ.

β) Ἰδρυση ὁμάδος παραγωγῶν.

γ) Ἰδρυση ἑνὸς μεγάλου ἐλαιουργείου ἀπὸ κοινοῦ μὲ τοὺς γειτονικοὺς συνεταιρισμούς.

δ) Ἰδρυση μονάδος τυποποιήσεως ἐλαιολάδου.

Ἀποφασίστηκε νὰ ἐξουσιοδοτηθοῦν τὰ συμβούλια Ἀνωγείων, Παλαιοπαναγιᾶς καὶ Καλυβίων Σοχᾶς γιὰ τὶς ἐπόμενες ἐνέργειές τους πάνω σ' αὐτὰ τὰ θέματα.

Στὴ συνεδρίαση, ποὺ παρέστησαν ἀρκετοὶ ἐπίσημοι, μίλησε ὁ ἐκπρόσωπος τῆς ΠΑΣΕΓΕΣ οἰκονομολόγος κ. Ξυλογιάννης.

Τὴν ὄλη προσπάθεια ἀπὸ καιρὸ μελετοῦσε καὶ συντόνιζε ἡ διοίκηση τοῦ συνεταιρισμοῦ Ἀνωγείων μὲ πρωτοβουλία τοῦ προέδρου του κ. Δ. Κωνσταντοπούλου. Ὅπως καταλαβαίνουμε ὅλοι μας, ἂν πραγματοποιηθοῦν οἱ σκοποὶ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, τότε τὰ χωριά μας ἀπὸ κοινοῦ θὰ ἔχουν κερδίσει μιὰ σημαντικὴ νίκη στὴν προσπάθειά τους γιὰ ἕνα καλύτερο αὔριο.

Γιῶργος Νικολόπουλος

Διὰ φ ο ρ α

Α) Ἡ πλατεία τοῦ χωριοῦ μας «καλωπίζεται». Τὸ τσιμέντο ποὺ μέχρι τώρα τὴν κάλυπτε θὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ μικρὲς καλαίσθητες πλάκες. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θυμίζουμε στὸν κ. Πρόεδρο τῆς Κοινότητος τὴν ἀνάγκη νὰ φωτιστεῖ ἡ πλατεία περισσότερο.

Καὶ μερικὲς προτάσεις: Νὰ φυτευθεῖ στὴ μέση τῆς πλατείας, καὶ ἀνάμεσα τοὺς δύο ποὺ ὑπάρχουνε, ἀκόμη ἕνας πλάτανος. Νὰ τοποθετηθοῦνε ἀπὸ τὴ Χωροφυλακὴ περισσότερες πινακίδες ρυθμιστικὲς τῆς κίνησης καὶ στάθμευσης τῶν κάθε εἴδους τροχοφόρων καὶ μάλιστα σὲ θέσεις τέτοιες ποὺ νὰ εἶναι ὁρατὲς ἀπὸ τοὺς ὁδηγοὺς. Μάλιστα θὰ λέγαμε, οἱ π'ὸ πολλές ἀπ' αὐτές, νὰ εἶναι σχετικὲς μὲ τὸ ὄριο ταχύτητας, ποὺ σὲ

καμιὰ περίπτωση δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι μεγαλύτερο τῶν 10 χιλ., τουλάχιστον στοὺς κεντρικοὺς δρόμους. Ἔτσι ὄχι μόνο ἡ κίνηση τῶν πεζῶν θὰ εἶναι ἀσφαλῆς στοὺς στενοὺς κεντρικοὺς δρόμους, ἀλλὰ καὶ οἱ θόρυβοι ἀπὸ τὴν κίνηση τῶν αὐτοκινήτων καὶ πιὸ πολὺ τῶν μοτοσυκλεττῶν, ποὺ τελευταῖα ἔχουνε γίνε ἀνυπόφοροι, θὰ μειωθοῦνε.

Β) Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐξόδων ἐκδοσης τοῦ περιοδικοῦ «Η ΦΑΡΙΣ» λάβαμε ἀπὸ κ. Ἄλ. Λεονταρίτη 500 δρχ., ἀπὸ κ. Παν. Τεκόση 500 δρχ., ἀπὸ κ. Ἀφροδίτη Ἀτσαβὲ 500 δρχ. καὶ ἀπὸ κ. Μαρῖκα Φουρίδου 100, Ν. Ἀνδρεάκος 100 δρχ. Παράλειψη: Προσφορὰ 50.000 δρχ. τοῦ Π. Στοῦμπου γιὰ τὸ δρόμο Κουμουστᾶς.

Π. Η. Κ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ & ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Δημοσιεύουμε πιό κάτω έπισταλές που πήραμε και τις άπαντήσεις, που άπηχούν προσωπικές γνώμες τών συντακτών).

Α

Ό Μουσικοαθλητικός Σύλλογος, με τó δνομα ΑΠΟΛΛΩΝ, περι τού όποιου γράφει ó άγαπητός κ. Παν. Ματθαίος, ιδρύθηκε τó έτος 1936, άπό μίαν όμάδα νέων Ξηροκαμπιτών, όί όποίοι είχαν μιά μπάλλα και έπαιζαν ποδόσφαιρον ή έριτριχαν δίσκον, άκόντιον κλπ., εις τόν χώρον τού σχολείου.

Έκείνη ή ίδρυσις τού Συλλόγου άπαιτούσεν έξοδα, άποφασίστηκε όπως δοθή μιά θεατρική παράστασις. Παραστάσεις τότε έδίδοντο, σχεδόν, κάθε καλοκαίρι, άπό παλαιότερους, τότε, νέους και μιά μάλιστα παράστασις έδόθηκε εις τήν Κουμουστά, στόν Πλάτανο και με τήν σκηνή στημένη εις τόν μικρό χώρον, μπροστά στό Μαγαζάκι.

Άπό τά διάφορα βιβλία και θεατρικά έργα, τά όποία έφεραν εις τήν όμάδα τών νέων διά νά διαλέξει, ήτο και τó παιζόμενον τότε εις θέατρα τών Άθηνών, «Οί Φοιτητές» [τού Γρηγ. Ξενοπούλου.

Καίτοι όί νέοι τής όμάδος ούδεμίαν θεατρικήν έμπειριάν είχαν, άπεφάσισαν νά δώσουν μίαν παράστασιν με τούς «Φοιτητές» τού Ξενοπούλου, άφ' ένός μέν διότι θά ήτο κάτι τó διάφορον τών μέχρι τότε παρουσιαζομένων έργων, ως ή «Γκόλφω», «ó Φιάκας», «Τó κοκκαλάκι τής νυχτερίδας» κτ.λ. και άφ' έτέρου διότι έπεκράτησεν ή σκέψις ότι, άφου ή ύπόθεσις τού έργου περιστρέφετο εις τήν ζωήν φοιτητών, δέν θά ήτο δύσκολον εις τούς νέους τής όμάδος ν' άποδώσουν τούς ρόλους του.

Έπειτα άπό έντατικήν προετοιμασίαν και με όδηγίες άπό παλαιότερους, ή παράστασις έδόθη με έπιτυχίαν και μάλιστα έπανελήφθη διά δευτέραν φοράν.

Εις τήν έπιτυχίαν τής παραστάσεως συντέεινεν έκτός άπό τόν ένθουσιασμόν τής όμάδος και τήν έντατικήν προετοιμασίαν των και ή συμμετοχή τεσσάρων, τότε δεσποινίδων, όί όποίες ευγενώς προσεφέρθησαν νά ύποδυθούν τούς γυναικείους ρόλους τού έργου.

Έτσι ή παράστασις τών «Φοιτητών» στό Ξηροκάμπι, είναι τó πρώτον θεατρικόν έργον που παρουσιάσθη εκεί, με συμμετοχήν γυναικών εις τούς γυναικείους ρόλους.

Έν συνεχεία, Δικηγόρος τού Ξηροκαμπίου, ευγενώς προσφερθείς, ανέλαβε τήν σύνταξιν Καταστατικού και τήν άναγνώρισιν τού Συλλόγου.

Εις τó συνταχθέν Καταστατικόν άνεγράφησαν τά έπόνυμα μερικών εκ τών νέων τής όμάδος και εις άριθμόν τόσα, όσα άπητούντο διά τήν άναγνώρισιν ένός Συλλόγου, πλην εις ούδεμίαν περίπτωση θά πρέπει όί άναγραφέντες νά θεωρηθούν ως όί ιδρυταί τού Συλλόγου, διότι άπαντες όί λαβόντες μέρος εις τήν παράστασιν κ.τ.λ, είναι όί ιδρυταί τού Συλλόγου.

Καλόν θά ήτο, άφου ως πληροφορήθηκα, ó Σύλλογος εξακολουθει νά ύφίσταται και σήμερα, νά συμπληρωθει ó κατάλογος τών ιδρυτών διά τής άναγραφής και τών ύπολοίπων και ιδιαίτερος τών έπωνύμων τών κοριτσιών, τά

όποια έλαβον μέρος εις την παράστασιν, καθ' όσον άνευ τής συμμετοχής των κοριτσιών ή παράστασις πιθανόν νά μήν ειχε την επιτυχίαν την όποίαν ειχε ή και πιθανόν νά μήν ειχε τοιαύτην.

Β

Εις τό 1ον τεύχος του περιοδικού «Η ΦΑΡΙΣ» διάβασα τά θέματα των Μαθηματικών διά τους μαθητάς του Γυμνασίου του έτους 1917. Θέλω νά πιστεύω ότι τά προβλήματα - θέματα, ώς έδόθησαν θ' αποτελούσαν εκδήλωσιν άστειου τής εποχής του τότε καθηγητού και όχι αδυναμίαν των μαθητών νά καταλάβουν τά θέματα με γενικούς όρους, ώς ό έμπορος άλφα, ό έμπορος βήτα κ.τ.λ.

Πάντως άδιαφόρος των άνωτέρω ή δημοσίευση των δύο θεμάτων των μαθηματικών, με τά έπώνυμα των εμπόρων αποτελεί λάθος και δύναται νά χαρακτηρισθ ή ώς άτυχές γεγονός, πρώτον μεν διότι τοιοϋτον άστειον - πείραγμα, ώς των δοθέντων παρακάτω, έχει παύσει ν' αποτελεί χιοϋμορ, αλλά και κατά δεύτερον λόγον, διότι των δύο, εκ των τριών εις τά θέματα άναφερομένων εμπόρων, ζούν άπόγονοι, ήτοι τέκνα και έγγονοι και φυσικά οϋδεμίαν επιθυμίαν έχουν ή είχαν νά διαβάσουν εις περιοδικά ψευδή διά τους προγόνους γεγονότα.

Γ

Άπό την άνάγνωσιν του σχολίου «ΣΚΕΨΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ - ΓΕΓΟΝΟΤΑ» του 2ου τεύχους του περιοδικού, τό όποιον γράφει ό εκ των μελών τής συντακτικής επιτροπής κ. Π. Κομνηνός, διαπιστώνει κανείς την τελείαν αντίθεσιν του γράψαντος τό σχόλιον κατά τής γενομένης άλλαγής των έλληνικών και τουρκικών τοπωνυμίων, καθώς και κατά τής μετονομασίας τής Κουμουστās και

Κατσουλεικων και τής προσθήκης τής καταλήξεως -ιον εις τά όνόματα των χωριών Ξηροκάμπι, Δαφνί κ.τ.λ.

Φυσικά έκαστος δύναται νά έχει και νά λέγει επί παντός παρόμοιου θέματος τάς σκέψεις και άπόψεις του, πλην θά ήτο καλλίτερον νά τάς αναπτύσσει μόνον και ν' άποφεύγει τους χαρακτηρισμούς των αντίθετων με τάς άπόψεις του γνωμών, ώς π.χ. ότι ταϋτα είναι «άστειά πράγματα».

Και πρώτον, κατά την γνώμην μου, είναι άπολύτως όρθή ή άλλαγή των όνομάτων των χωριών με τά σλαβικά όνόματα Λιαντίνα, Κουρτσούνα κ.τ.λ., άφ' ένός μεν διότι οϋδεις λόγος συνηγορεί διά την διατήρησιν των και άφ' έτέρου διότι τά τοιαϋτα τοπωνύμια δέν τά καθιέρωσαν οι κάτοικοι τής περιοχής, ή ό δημιουργός λαός, ώς γράφετε, αλλά του τά έπέβαλον όποσδήποτε οι τότε κατακτητές και εκ του λόγου τούτου και μόνον θά έπρεπε πρό πολλού νά τά είχαν αλλάξει.

Άλλά και τό παράδειγμά του περι τής γερμανικής πόλεως Δρέσδη, διότι περι τής λέξεως Βερολίνον δέν έχει εξακριβωθ ή πόθεν προέρχεται (Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια) δέν δύναται νά ληφθ ή ώς τοιοϋτον, διότι οι Γερμανοί, τό όνομα του μικρού χωριού με τό όνομα Δρέσδη, τό διετήρησαν, όταν κατέλαβον ή όταν κατώκησαν εις την περιοχήν και δέν τό διετήρησαν ή τό διατηρούν μέχρι σήμερα, διότι τους τό έπέβαλον οι Σλαϋοι, ώς κατακτητές.

Η προσθήκη τής καταλήξεως -ιον, δηλαδή ή άναγραφή των λέξεων Ξηροκάμπιον, Δαφνιον κ.τ.λ. άντι Ξηροκάμπι και Δαφνί, δέν αποτελεί κάτι τό νέον, άφου από έτών γράφομε Ξηρακάμπιον Σπάρτης, έν Ξηροκαμπίω κλπ., άδιαφόρος έν λέγαμε «θά

πάω στὸ Ξηροκάμπι» καὶ δὲν νομίζω ὅτι ἡ προσθήκη τῆς λέξεως -ιον ἐγένετο διὰ τὸ προσδοθεῖ ἢ δῆθεν βυζαντινὴ προέλευσις τους, ἀφοῦ αὕτη καὶ ἄνευ τοῦ -ιον θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ δεδομένη, ἀφοῦ ἡ περιοχὴ τῶν χωρίων τούτων εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Μυστρᾶ καὶ ἐπώνυμα πολλῶν κατοίκων των (ὡς καὶ τοῦ συντάκτου τοῦ σχολίου κ. Κομνηνοῦ) εἶναι τὰ αὐτὰ ἢ μὲ μικρὰς παραλλαγὰς μὲ τὰ τοιαῦτα τῶν Βυζαντινῶν.

Ἐξ ἄλλου διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς γενικῆς πτώσεως τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, προσθέτουμε τὴν κατάληξιν -ιου, ὡς Κοινότης Ξηροκαμπίου, Κοινότης Δαφνίου καὶ ἔτσι τὸ θέμα παραμένει μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, δηλαδὴ νὰ γράφομε Ξηροκάμπιον ἢ Ξηροκάμπι.

Τέλος τὰ Κατσουλέικα, ὡς χωριό, δὲν ἰδρύθη ἀπὸ κάποιον Κατσουλάκον, ἀλλὰ ἡ περιοχὴ πῆρε κατ' ἀρχὴν τὸ ὄνομα, ὅταν εἰς τοῦτο θὰ εἶχον κτισθῆ δύο ἢ τρία σπίτια τῆς οἰκογενείας Κα-

τσουλάκου καὶ τὴν περιοχὴν αὐτὴν οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τὴν ὀνόμασαν Κατσουλέικα, διὰ τὸ προσδιορίζουν ἐπακριβῶς τὸ μέρος. Τοῦτο ἐξ ἄλλου ἰσχύει καὶ διὰ τὰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Κοινότητος Ξηροκαμπίου ποὺ ὀνομάζονται Πουλακείικα, Λασκαρέικα, Λιακείικα, Κληρονομείικα κ.τ.λ. καὶ δὲν θὰ ὀνομάζοντο ἔτσι, ἐὰν θὰ ἦτο εὐχερὲς νὰ δοθοῦν ὀνόματα εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ πλατεῖες, περιοχὰς κ.τ.λ.

Σήμερα εἰς τὰ Κατσουλέικα, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῆς ἀρχικῆς οἰκογενείας τοῦ Κατσουλάκου, κατοικοῦν καὶ ἄλλες οἰκογένειες μὲ διάφορα ἐπώνυμα καὶ ἔτσι τὸ χωριὸ ἔχασε τὴν σημασίαν τῆς ἀρχικῆς τοῦ ὀνομασίας καὶ νομίζω ὅτι ἡ ὀνομασία τοῦ χωριοῦ ὡς Ἀνθοχώριον, οὔτε τοὺς ἀπογόνους τῶν ἀρχικῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς ἔθιξεν καὶ οὔτε εἰς τοὺς νέους κατοίκους ἰδιαιτέραν τινα] ἀξίαν προσεκόμεσαν.

Ἄλ. Λεονταρίτης

1. Στὸν κ. Ἄλ. Λεονταρίτη ποὺ ἔχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς γράψῃ τὴν παραπάνω ἐπιστολὴ ἀπαντοῦμε:

α) Ὁ χαρακτηρισμὸς «ἀστεῖα πράγματα» πιστεύουμε πὼς δὲν εἶναι ὑπερβολή. Πὼς ἀλλιῶς θὰ ἔπρεπε κανεὶς νὰ χαρακτηρίσει αὐτὴ τὴ κομικοτραγικὴ κατάστασι τῆς βιαστικῆς ἀλλαγῆς τῶν ὀνομάτων χωριῶν καὶ συνοικισμῶν; Καὶ νὰ ποῦ εἶναι τὸ ἀστεῖο· ἡ Διοίκησι ἀλλάζει τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν καὶ τῶν συνοικισμῶν, ἀλλὰ ὁ κόσμος ποὺ ζεῖ σ' αὐτὰ ἢ ἀπλὰ τὰ ξέρει, σὲ πείσμα ὅλων αὐτῶν τῶν καινοτομιῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ κάνει χρῆσιν τῶν παλιῶν ὀνομάτων τους. Γιατὶ γίνεται αὐτό; Μὰ εἶναι ἀ-

πλό. Ποτὲ δὲν ρωτήθηκε γι' αὐτὰς τίς ἀλλαγὰς, οὔτε κὰν ἡ γνώμη του ζητήθηκε, λὲς καὶ ὅλοι τοῦτοι οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν, εἶναι οἱ τελευταῖοι ποὺ θὰ πρέπει νὰ μαθαίνουσι αὐτὰ ποὺ τοὺς ἀφοροῦνε. Ἐδῶ λοιπὸν εἶναι τὸ λάθος τῆς Διοικήσεως, παραμέρισε τὸ λαὸ προκλητικὰ καὶ τώρα θερίζει αὐτὰ ποὺ ἐσπείρει.

2. Οἱ Σλαῦοι δὲν ἦταν κατακτητὲς ἀλλὰ εἰσβολεῖς καὶ μάλιστα αὐτοὶ ποὺ φτάσανε μέχρι τὰ μέρη μας εἰρηνικοὶ εἰσβολεῖς, ποὺ κατεβήκανε ἀπὸ τὰ Βόρεια μὲ τίς στάνες τους καὶ ἐγκατασταθῆκανε μόνον στὰ βουνά. Ὅταν λοιπὸν μιλάμε γιὰ τοὺς Σλαῦους, ποὺ ἤρθαν

στά μέρη μας, ἄς μή πηγαίνει τὸ μυαλό μας σὲ τίποτα στίφη ἀγρίων πολεμιστῶν. Λίγοι κτηνοτρόφοι ἦτανε ὄλοι κι' ὄλοι, ποὺ πιάσανε τὶς πλαγιὲς τῶν βουνῶν καὶ τίποτα περισσότερο. Τώρα τὸ κατὰ πῶς θὰ μπορούσανε αὐτοὶ οἱ κτηνοτρόφοι νὰ «ἐπιβάλλουνε» καὶ μάλιστα μὲ τὸ «ζόρι» στοὺς χιλιάδες ντόπιους, ὀνόματα, τοπωνύμια κι' ἄλλες ὀνομασίες (εἰδικὰ ὅσων σχετίζονται μὲ τὴν κτηνοτροφία) νομίζουμε πῶς εἶναι καθαρά θέμα ἱστορικῆς ἐκτίμησης καὶ ὄχι ἱστορικῆς σκοπιμότητας, ὅπως ἄλλωστε εἶναι κι ὄλο τὸ θέμα «Σλαβοὶ» (μιλάμε πάντα γιὰ τὴν περιοχὴ μας), κι ἂν θελήσουμε νὰ τὸ δοῦμε ἀπὸ τὴ μεριά αὐτῆ, χωρὶς προκαταλήψεις, τότε ἡ πραγματικότητα εἶναι αὐταπόδεικτη. Οἱ Σλαβοὶ δώσανε ὀνόματα στοὺς χώρους ποὺ ζούσανε καὶ οἱ ντόπιοι τὰ ἀποδεχτήκανε, τὰ υἱοθετήσανε καὶ μὲ τὴ θέλησή τους τὰ χρησιμοποίησανε καὶ τὰ χρησιμοποιοῦνε.

3. Πεποίθησή μας εἶναι ὅτι οἱ πρόσθετες καταλήξεις -ον τῶν χωριῶν ἢ πόλεων ὅλης τῆς χώρας (Ξηροκάμπιον - Δαφνίον - Γεράκιον - Μανέσιον - Πηγαδάκιον - Μεσολόγγιον - Γολέμιον κ. ἄ.) ἐξηγοῦνται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία καὶ μόνο τῶν λογίων νὰ προσδοθεῖ ἀρχαϊκὴ μορφή στὰ στοιχεῖα τῆς νέας γλώσσας.

Ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γλωσσολογία, μὲ τὸ λαϊκὸ πολιτισμὸ κ. ἄ. μᾶς λένε: μόνο τὸ Ξηροκάμπι (Ξεροκάμπι), τὸ Δαφνί, τὸ Πηγαδάκι κλπ. εἶναι σωστὸ καὶ κάθε τι ἄλλο εἶναι πρόσθετο καὶ μεταγενέστερο.

Εἶναι καιρὸς πιά νὰ τὸ ἀντιληφτοῦμε. Ἡ καθαρεύουσα, ἡ γλῶσσα ποὺ καθιέρωσαν μετεπαναστατικὲς ἀνάγκες, καταργήθηκε καὶ ἐπίσημα. Τώρα ἡ λαϊκὴ γλῶσσα, ἡ δημοτικὴ ὅπως

τὴ λέμε, θὰ ξαναβρῆ τὸ ρυθμὸ καὶ τὴ χάρη της, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴ νέα ἐλληνικὴ πραγματικότητα.

4. Τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ Κατσουλέικα, δὲν εἶναι θέμα ποὺ θὰ μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρει μόνο τὴν οἰκογένεια Κατσουλάκου, καὶ οὔτε σὰν τέτοιο ἐρευνήθηκε ἀπὸ τὴ σκοπιὰ αὐτῆ. Ὁ σκοπὸς τοῦ σημειώματός μας ἦτανε ἄλλος, ποὺ τὸν ξαναγράφουμε. Ὄνόματα χωριῶν ἢ συνοικισμῶν ἢ πόλεων, ποὺ ἀβίαστα καθιερωθήκανε στὴ λαϊκὴ συνείδηση καὶ γίνανε ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὸν κόσμον ποὺ ἔζησε καὶ ζεῖ σ' αὐτὰ, εἶναι μεγάλο λάθος νὰ τὰ ἀλλάζουμε εὐκόλα καὶ μάλιστα χωρὶς πρῶτα νὰ ρωτήσουμε αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ποὺ κατοικοῦνε σ' αὐτὰ.

Τὴν ἔχουμε ἀνάγκη τὴν ἱστορία μας, τὴν ἀληθινὴ ἱστορία μας. Χωρὶς αὐτὴ δὲν θὰ πᾶμε μπροστὰ σὰ λαός. Μὲ πλαστὰ καὶ νοθευμένα πιστοποιητικὰ δὲν ἔχουμε χτές - σήμερα - αὔριο. Κάποτε θὰ πελαγώσουμε σὰ ράτσα. Καὶ πῶς νὰ τὸ κάνουμε, τὰ ὀνόματα, τὰ τοπωνύμια, οἱ ἀπλὲς ὀνομασίες διαφόρων περιοχῶν εἶναι κι' αὐτὰ ἱστορία, ἀνεξάρτητα ἂν μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἔχουν σλαβικὴ, ἀρβανίτικη ἢ ἀκόμη καὶ τούρκικη προέλευση. Ἄλλοι λαοὶ καὶ μάλιστα μὲ ὑποπτο, ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ, ἱστορικὸ παρελθὸν εἶναι προσεκτικοὶ στὸ θέμα αὐτὸ τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὀνομάτων πόλεων κ.λ.π. Οἱ Τούρκοι γιὰ παράδειγμα χρησιμοποίησανε τὰ ὀνόματα Ἰσταμποῦλ (στὴν Πόλη), Ἰσμίρ (στὴ Σμύρνη) κ.ἄ. Ἐμεῖς γιὰ τὰ τάχα νὰ ἀρνούμαστε τὴν ἱστορία μας καὶ τὴν ταυτότητά μας; Πιστεύουμε πῶς αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς τῶν ὀνομάτων δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ ἀπεναντίας βλάπτουν ἀνεπανόρθωτα τὴν ὑπόθεση τῆς Ἰστορίας μας.

Παναγιώτης Ἡλ. Κομνηνός

Ἄγαπητοί μου φίλοι

Μαζί μὲ τὰ συγχαρητήριά μου γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἡμερηίδας - περιοδικοῦ «**Η ΦΑΡΙΣ**» διατυπώνω δειλὰ - δειλὰ καὶ μία εὐχή. (Γράφω δειλὰ - δειλὰ, γιατί βαρέθηκα νὰ τὸ φωνάζω). Ὅπως, πολὺ σωστά, ἄλλαξε ὁ τίτλος τῆς ἡμερηίδος «**Τὸ Ξηροκάμπι**» κι ἔγινε «**Ἡ Φᾶρις**», ἔτσι νὰ βοηθήσουν ὁ Θεὸς καὶ ἡ Παναγιά (ἂφοῦ ἐμεῖς δὲν βοηθάμε) νὰ ἀλλάξει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ μας. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω ποῦ ὀφείλεται ἡ ἐπίμονη ἄρνηση πολλῶν συγχωριανῶν μας, σὲ νοσηρὸ ρωμαντισμὸ, σὲ πείσμα, σὲ ἀντίδραση ;

Τὸν ξένο ἐπισκέπτη τὸν παραξενεύει τὸ ὄνομα τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως θὰ τὸν παραξένευε ἂν ἔνα χωριὸ τῆς ἄνδρης Ἄραβίας λεγόταν Πολύδροσο ἢ Πολυνέρι. Δὲν ἔτυχε νὰ πληροφορηθῶ ἢ ν' ἀκούσω τὴ δική σας γνώμη γι' αὐτὸ τὸ θέμα.

Τώρα καὶ κάτι ἄλλο. Καὶ στὰ δύο τεύχη γράφετε γιὰ τὸ δρόμο τῆς Κουμουστᾶς πῶς ἄρχισε, ποῦ ἔφτασε, πόσα χρήματα διατεθήκανε, καὶ ἐκείνους ποῦ προσέφεραν. Ὅμως, γιὰ νὰ γίνει ἔνα

σημαντικὸ ἔργο δὲν φτάνουν τὰ σχέδια, τὰ χρήματα, ἢ προσωπικὴ ἐργασία. Χρειαζέται πίστη, πίστη καὶ φανατισμὸς. Στὸν τόπο μας, στὴν Ἑλλάδα δηλαδὴ, ὄλα τὰ μεγάλα ἔργα, καὶ στὸν πόλεμο καὶ στὴν εἰρήνη, ἀπὸ τὴν πίστη ξεκινήσανε καὶ ὄχι ἀπὸ τὴ λογικὴ, τὸν ὑπολογισμὸ ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ μυαλό.

Καὶ ὁ δρόμος τῆς Κουμουστᾶς ξεκίνησε ἀπὸ τὴ πίστη μερικῶν, κυρίως ὁμῶς τοῦ γιτροῦ τοῦ Κακαγιάννη.

Δὲν ξέρω ἂν ὁ δρόμος ἄρχιζε καὶ πότε θὰ ἄρχιζε, ἂν δὲν ἦταν τότε πρόεδρος ὁ γιτρος. Ἡ κατασκευὴ τοῦ δρόμου δὲν ἦταν γιὰ τὸν γιτρο, σὰν πρόεδρο, ἔνα καθῆκον. Τὸν πῆρε σὰν προσωπικὸ τοῦ ζήτημα σοβαρὸ, τοῦ ἔγινε βίωμα.

Γι' αὐτὸ, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ τὸ Θουκυδίδη «**Δίκαιον γὰρ αὐτῷ καὶ πρέπον τὴν τιμὴν αὐτὴν τῆς μνήμης δίδοσθαι**».

Πρέπει νὰ πιστεύουμε πῶς καὶ τὸ νέο Κοινοτικὸ Συμβούλιο τοῦ χωριοῦ μας ἔχει τὴν ἴδια πίστη, τὴν ἴδια διάθεση.

Πάντοτε στὴ διάθεσή σας

Παναγιώτης Χ. Τεκόνης

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ λ. Ξηροκάμπι δὲν ἦχει εὐχάριστα στὸ αὐτὸ τοῦ ξένου. Ὅμως ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ χωριοῦ δὲν εἶναι θέμα μιᾶς ἀποφάσεως ἑνὸς ὁποιοῦδήποτε Κοινοτικοῦ Συμβουλίου. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν συντρέχει λόγος ποῦ νὰ τὴν ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀπόφαση θὰ μείνει στὰ χαρτιά, ποῦ θὰ μπερδεύει παρὰ θὰ διευκολύνει.

Ἡ μετονομασία, ἐξ' ἄλλου, εἶναι ἀντίθετη καὶ πρὸς τὴν ἱστορικὴ δεοντολογία, γιατί Ξηροκάμπι (ἀκριβέστερα Ξεροκάμπι) ὀνόμασαν μὲ κάποια διά-

θεση εἰρωνείας, μᾶλλον οἱ κάτοικοι τῆς Κουμουστᾶς, τὸν ξερὸ ἐκεῖνο τόπο, τὸν κάτω ἀπὸ τὴν χαράδρα τοῦ Ἀνακόλου, ποῦ κύριο χαρακτηριστικὸ του ἦταν ἡ λειψυδρία· πρὶν φυσικὰ μιὰ μεγάλη προσπάθεια τῶν κατοίκων, ποῦ ξεκινάει ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια μὲ τὸ Διαβολαύλακο, τὸ μεταβάλλει σὲ ...Χλωροκάμπι. Πρώτη γραπτὴ μνεῖα τοῦ χωριοῦ, ἀπ' ὅσον γνωρίζουμε, ὑπάρχει σὲ ἔγγραφο τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ζερμπίτσας τοῦ 1798.

Τὰ πιδ πάνω λοιπὸν ἀποτελοῦν γε-

γονότα, πού δέν εἶναι δυνατόν ν' ἀγνοηθοῦν. Ἡ μετονομασία δηλαδή θά ἀπέκοπτε μιὰ μεγάλη προέκταση στό παρελθόν καί θά ἀποτελοῦσε ἴσως καί μιὰ ἀσέβεια στοὺς ἀγῶνες καί τίς ἀγω-

νίες τῶν παλιῶν ἐκείνων προγόνων μας νά παροχετεύσουν τὸ νερὸ τῆς Ρασίνας καί νά γονιμοποιήσουν τὴν ἀνυδρῆ γῆ, πού χαιρόμαστε ἐμεῖς σήμερα.

Θ. Κ.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Τὴν περασμένη ἀθλητικὴ περίοδο ὁ ποδοσφαιρικὸς σύλλογός μας «Ἀπόλλων» σημείωσε τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα:

Ἀπόλλων - Α.Ο. Σπάρτης 1-2, 5-0

Ἀπόλλων - Λεωνίδας 1-1, 3-1

Ἀπόλλων - Παναγυθεατικὸς 1-3, 3-3

Ἀπόλλων - Ἀπόλλων Καλογωνιάς 2-2, 2-1

Ἀπόλλων - Μολαϊκὸς 2-4, 2-1

Ἀπόλλων - Α.Ο. Δαφνίου 3-1, 1-1

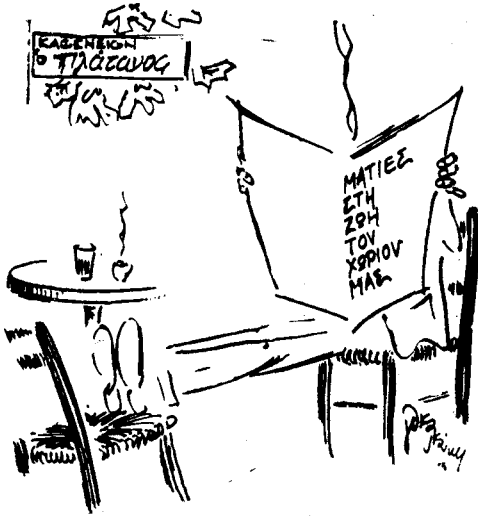
Ἀπόλλων - Ἄρης Σκάλας 0-2, 2-2

Ἀπόλλων - Κροκεατικὸς 0-0, 2-1

Ἡ ομάδα χρησιμοποίησε τοὺς ἐξῆς παίκτες: Κονίδη Π., Ταμπάκη Ι, Πρέββα Ι, Ταμπάκη ΙΙ, Βλάχο Ν., Κονίδη Γ., Πρέββα ΙΙ, Παναγιωτόπουλο, Κομνηνό, Διαμαντάκο, Μουσαάκο.

Ἀναπληρωματικοί: Ἀποστολάκος, Ἀσφής, Μπέρδος, Σμυρνιός.

Δημήτρης Κουντούρης

ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ

Θάνατοι

Πέθαναν: Κληρονόμος Ίωάννης 76 ετών, Μιχαλάκου Παναγιώτα 97 ετών, Πήλια Σταυρούλα 77 ετών, Πήλιας Άναστάσιος 81 ετών, Λαμπρινού Άγγελική 93 ετών, Χριστάκου Έλενη 70 ετών, Άιβαλιώτη Ευανθία 86 ετών, Μανδραπήλιας Γεώργιος 92 ετών, Σταμάτιος Πέτρος 73 ετών και Κάρλου Εύθαλία ετών 76.

Γεννήσεις

Ή κ. Άρχοντούλα Κονίδη, απέκτησε αγόρι, ή κ. Παναγιώτα Μανδραπήλια απέκτησε αγόρι, ή κ. Ρούλα Λιτζέρη αγόρι, ή κ. Κοκκοροϋ Γεωργία αγόρι, ή κ. Μανιάτη Βασιλική αγόρι, ή κ. Ίπιώτου Παρή αγόρι, ή κ. Κ. Κουντούρη αγόρι, ή κ. Ρέββα Άλεξάνδρα αγόρι και ή κ. Έλενη Φραγκή κορίτσι.

Γάμοι

Παντρεύτηκαν οί: δ. Παρηγόρη Μαρία με τον κ. Άγγελόπουλο Βασίλειο και ή δ. Στέλλα Καπετανάκου με τον κ. Φλωράκη Π.

Άρραβώνες

Έδωσαν υπόσχεση γάμου οί: δ. Παναγιώτα Γ. Σολωμού με τον κ. Σ. Ν. Κατσουλάκο, ή δ. Άποστολάκου Εύλαμπία με τον κ. Κ. Λεόνη, ή δ. Ζωή Φραγκή με τον κ. Ίωάννη Σπύρο και ή δ. Μιχαλάκου με τον κ. Κονίδη Παναγιώτη.

Μαρία Γ. Καράμπελα

ΑΝΩΓΕΙΑ

Γεννήσεις: Ή Άμαλία, σύζυγος Κων/νου Τζανέτου γέννησε κορίτσι. Ή Δήμητρα σύζυγος Γρηγορίου Σταθάκου γέννησε αγόρι.

Γάμοι: Ή Σταυρούλα Μανούσου με τον Παναγ. Άσφη.

Θάνατοι: Ή Γεωργία Άρφάνη 86 ετών, ό Βασίλειος Γρηγοριάδης 78 ετών, ή Σταυρούλα Μενούτη 91 ετών, ή Εύαγγελία Σταθάκου 74 ετών, ό Λεωνίδας Διαμαντάκος 92 ετών, ό Άναστάσιος Πιτσούλης 82 ετών, ή Άφροδίτη Τόμπρου 91 ετών, ή Καλή Πλάγου 85 ετών και ή Σταυρούλα Γρηγοριάδη 78 ετών.

Γιώργος Νικολόπουλος

ΠΟΤΑΜΙΑ

Γεννήσεις: ή σύζυγος του Παναγιώτη Παπαδάκου γέννησε αγόρι.

Θάνατοι: Άπεβίωσαν οί: Νικόλαος Κωνσταντάκος 78 ετών, Γεώργιος Παπαδόπουλος 78 ετών, Παναγιώτα Ρέντζη 86 ετών, Πέτρος Παπαδάκος 79 ετών, Γεώργιος Άσφης 74 ετών, Παναγιώτης Λιακάκος 69 ετών, Περικλής Δούκας 79 ετών, Εύγενία Ήλιοπούλου 92 ετών, Γεώργιος Παπαδάκος 34 ετών και Σοφία Ρέντζη 60 ετών.

Ε. Παπαδάκου